

яких колізій у державній правоохоронній діяльності. При цьому, ми вважаємо, що національне законодавство України повинно самостійно розвиватися у напрямку врегулювання суспільних відносин, пов'язаних з приватною детективною діяльністю, враховуючи наявний законодавчий та практичний досвід зарубіжних країн. У цьому процесі, вважаємо, слід обов'язково, враховувати характер правової системи нашої держави, особливості українського менталітету, рівень правосвідомості громадян тощо.

Стаття надійшла до редколеї 18.02.2010 р.

УДК 343.353:351.761.3:343.851

Д.О. Бабічев
О.І. Молдаван

**ЗАХОДИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ
СЕРЕД ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ
БОРЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ
НАРКОТИКІВ МВС УКРАЇНИ**

У статті на підставі ґрунтовного аналізу матеріалів теорії та практики оперативно-розшукової діяльності пропонуються напрями попередження корупційних дій серед працівників підрозділів по боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів МВС України. Значна увага приділена удосконаленню якісних критеріїв підготовки працівників зазначених підрозділів, створенню необхідних умов для нейтралізації ризиків корупційних проявів, конкретизації форм і методів виявлення та фіксації вчинених корупційних дій тощо.

Ключові слова: *корупційні дії, хабар, дисципліна, законність, службова підготовка, матеріально-технічне забезпечення, підвищення кваліфікації.*

В статье на основе фундаментального анализа материалов теории и практики оперативно-розыскной деятельности предлагаются направления предупреждения коррупционных действий среди работников подразделений по борьбе с незаконным оборотом наркотических средств МВД Украины. Значительное внимание уделено усовершенствованию качественных критериев подготовки работников указанных подразделений, созданию необходимых условий для нейтрализации рисков коррупционных проявлений, конкретизации форм и методов выявления и фиксации совершенных коррупционных действий.

Ключевые слова: *коррупционные действия, взятки, дисциплина, законность, служебная подготовка, материально-техническое обеспечение, повышение квалификации.*

On the base of the detailed analysis of theoretical and practical materials of operational - detective activity the article proposes some methods of preventing of corruption among the members of the detachments connected with the struggle with the illegal spreading of drugs of the ministry of internal affairs of Ukraine. Great attention is given to the improvement of qualitative criteria of training employees of given detachments, to make necessary conditions for neutralization of

corruption risks and to concretize of forms and methods of determination and fixing of corruptional actions and so on.

Key words: *corruptional actions, bribe, discipline, legality, official training, material-technical equipment, improvement of one's qualification.*

Розбудова України як демократичної держави на засадах забезпечення й зміцнення законності та правопорядку, додержання прав і свобод громадян, передбачених Конституцією України й чинним законодавством, значною мірою залежить від професійності й моральної чистоти кадрів правоохоронних структур, зокрема, органів внутрішніх справ. У даній площині особливої уваги набувають питання щодо попередження протиправних дій серед працівників підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків МВС України (далі БНОН МВС України), оскільки здійснювана ними протидія злочинності вважається одною з найбільш професійно складних і в той же час спокусливих стосовно можливостей отримання незаслуженої нагороди за зроблені протиправні послуги або ж бездумне вчинення інших незаконних дій.

Так, тільки в Луганській області було порушено чимало гучних кримінальних справ за фактами протиправних дій серед працівників підрозділів БНОН МВС України. Наприклад, у жовтні 2007 року така справа була порушена відносно капітана міліції Заруби М.М., старшого оперуповноваженого відділення контролю за діяльністю медичних і хіміко-фармацевтичних підприємств та установ УБНОН УМВС України в Луганській області, який учинив злочин, передбачений ч. 3 ст. 307 Кримінального кодексу України. На даний час Заруба М.М. звільнений з органів внутрішніх справ, кримінальна справа знаходиться на розгляді в Апеляційному суді Луганської області.

Водночас, найбільш латентними та суспільно небезпечними серед означених протиправних дій є власне корупційні вчинки з боку працівників підрозділів БНОН МВС України. За результатами роботи 13-го ВВБ (у Луганській області) СВБ ГУБОЗ МВС України у січні 2005 року порушена кримінальна справа відносно старшого оперуповноваженого ВБНОН Кіровського МВ УМВС України в Луганській області старшого лейтенанта міліції Кисельова І.О. за ч. 2 ст. 368 Кримінального кодексу України, який вимагав хабара у гр. Лемеш С.А. у сумі 600 доларів США за не притягнення його до кримінальної відповідальності. Вже у липні 2005 року порушена кримінальна справа відносно старшого оперуповноваженого ВБНОН Троїцького МВ УМВС України в Луганській області старшого лейтенанта міліції Галушки М.В. за ч. 2 ст. 189 Кримінального кодексу України, який вимагав хабара у гр. Бузикіна І.В. у сумі 1000 доларів США за не притяг-

нення до кримінальної відповідальності. Вражаючою є кількість відповідних фактів та кримінальних справ і в інших регіонах України*.

Таким чином, ситуація, що склалася, зумовила необхідність ґрунтовного власне наукового аналізу проблеми попередження корупції серед працівників підрозділів БНОН МВС України, комплексного її теоретико-прикладного осмислення та визначення напрямків вирішення. Задля цього СВБ ГУБОЗ МВС України звернулася до ДНДІ МВС України з замовленням цільового наукового дослідження, яке в 2009 році було успішно проведено співробітниками НДЛ з правових та організаційно-тактичних проблем ОРД ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка на підставі матеріалів 13-го ВВБ (у Луганській області) СВБ ГУБОЗ МВС України, УБНОН ГУМВС України в Луганській області тощо.

У межах цього дослідження встановлено, що в останні десять років проблема корупції в лавах органів внутрішніх справ неодноразово була предметом фахового обговорення на сторінках періодичних юридичних видань. Проте, переважна більшість наукових робіт присвячена або питанням удосконалення національного антикорупційного законодавства (С.Ю. Василенко т ін.), або ж висвітленню діяльності підрозділів ДСБЕЗ щодо протидії хабарництву за певними напрямками роботи: в органах державної влади та управління (В.В. Конєв та ін.), у галузі виділення земельних ділянок (Г.С. Севрюков, І.В. Савінов та ін.) у навчальних закладах тощо. При цьому майже у всіх випадках авторами пропонується стандартний інструментарій оперативно-розшукового реагування – документування дій хабарників за допомогою використання оперативнотехнічних засобів (Л.П. Скалозуб, В.І. Василичук, В.Я. Горбачовський, Г.С. Севрюкова та ін.). Змістовних наукових розробок, присвячених безпосередньо вирішенню проблем протидії вчиненню корупційних діянь з боку підрозділів БНОН МВС України за винятком одиничних праць (Д.Й. Никифорчук, В.Д. Слободяник, В.С. Безрутченко та ін.), нажаль, немає.

Провівши аналіз практики роботи підрозділів СВБ ГУБОЗ МВС України й УБНОН ГУМВС України в Луганській області, можемо зауважити, що найвизначальнішим чинником, який спонукає працівників (особливо молодих) до корупції, є низька матеріально-фінансова їх забезпеченість. Спокуса корупції лише підсилюється, якщо ти з них, що тільки починають працювати в органах внутрішніх справ і одержують украй низьку заробітну плату, наштовхуються на реальні можливості отримати за "корупційні діяння" високу платню.

* Див.: Попередження та виявлення корупції серед працівників підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків МВС України (науково-інформаційний огляд з методичними рекомендаціями) / В.І. Бараненко, Д.О. Бабічев, О.І. Молдаван та ін. – Луганськ, 2009. – 26 с.

На наше переконання, протистояти цьому чинникові може тільки надзвичайно потужна робота керівників усіх рівнів (до того ж із власною кристальною репутацією) у напрямку формування в підлеглих високої моральності та правосвідомості, звичайно, при постійній поступовій матеріальній і іншій соціальній і побутовій їх підтримці.

Грунтовне осмислення матеріалів, наданих УБНОН ГУМВС України в Луганській області за досліджуваною лінією роботи, дозволило встановити, що згідно вимог наказів МВС України № 81 від 16.03.2007 р., № 157 від 15.05.2007 р., вказівки ДБНОН МВС № 40/1-1854 від 20.06.2007 р. і інших нормативних документів МВС - ГУМВС України в Луганській області відповідної спрямованості, з боку керівництва Управління та підрозділів БНОН області систематично вживаються організаційні та практичні заходи щодо укріплення дисципліни й законності серед особового складу служби.

Зокрема, за напрямком цілеспрямованого формування правосвідомості та особистісних якостей працівників, їх особистої відповідальності за свідоме виконання вимог Конституції та законів України, вірності Присязі, дотримання Кодексу честі, Етичного кодексу працівників ОВС плано-мірно проводиться відповідна індивідуально-виховна робота. При цьому використовуються такі її форми, як співбесіди, індивідуальні доручення, надання практичної допомоги тощо.

На наше переконання, не інакше як позитивним можна оцінити систематичне проведення занять зі службової підготовки працівників БНОН МВС України. Зокрема, на постійній основі здійснюється вивчення й закріплення знань щодо усіх новел антикорупційного законодавства.

З метою вивчення поведінки підлеглих поза службою, виявлення кола їх знайомств, соціально-побутових умов та мікроклімату в сім'ї щомісячно працівники відвідуються за місцем мешкання. Питання щодо проведення належної психопрофілактичної роботи також знаходяться на постійному контролі керівництва УБНОН ГУМВС України в Луганській області.

В цілому стан дисципліни та законності серед особового складу служби БНОН щомісячно розглядається на оперативних нарадах УБНОН ГУМВС України в Луганській області, під час яких наголошується про необхідність регулярного проведення відповідної роз'яснювальної роботи серед особового складу. Як наслідок, у поточному році станом на 01.11.2009 р. співробітники підрозділів БНОН ГУМВС України в Луганській області до адміністративної та кримінальної відповідальності за вчинення корупційних діянь не притягувалися. За всіма викладеними у скаргах громадян фактами дії працівників БНОН відповідали вимогам чинного законодавства України.

Водночас, узагальнений аналіз отриманих під час дослідження матеріалів дозволив визначити подальші заходи щодо попередження ймовір-

них корупційних дій серед працівників підрозділів БНОН ГУМВС України в Луганській області.

На організаційно-управлінському рівні:

- узгодження обов'язків працівників підрозділів БНОН із законодавчо наданими їм правами, компетенцією та персональною відповідальністю. Зокрема, сьогодні вказаними підрозділами виконуються численні рішення колегій МВС України, вимоги наказів МВС України, вказівки ДБНОН МВС України, інших нормативних документів МВС - ГУМВС України з питань покращання та посилення стану дисципліни й законності. Проте, наприклад, функціональні обов'язки керівного складу УБНОН ГУМВС України в Луганській області не містять жодного прописаного повноваження щодо попередження та виявлення корупційних дій серед його працівників;

- розробка механізму оперативного контролю за прибутками окремих працівників БНОН МВС України, стосовно яких є інформація щодо значного перевищення рівня їх матеріального стану порівняно з існуючою офіційно заробітною платнею, відстеження поза трудових джерел доходів тощо;

- забезпечення повноцінною матеріально-технічною базою для реалізації підрозділами БНОН МВС України покладених на них функцій;

- посилення соціальної захищеності працівників органів внутрішніх справ і, зокрема, підрозділів БНОН. Передусім, формування дієвого механізму матеріального стимулювання діяльності. Реальним кроком у цьому напрямку могло б стати істотне підвищення їхнього грошового забезпечення й доведення його до рівня, що перевищував би середню заробітну плату по країні.

На цьому фоні вважаємо за доцільне розробити ефективну систему забезпечення житлом працівників органів внутрішніх справ і, зокрема, БНОН МВС України, за для чого варто створити спеціальний житловий фонд. За досвідом США, а також деяких розвинених держав Європи можна було б запровадити практику укладання контрактів з працівниками органів внутрішніх справ, що зобов'язували їх чесно й сумлінно нести службу, а державу – поряд з іншими соціальними пільгами надавати протягом перших двох років роботи службове житло. За слушною думкою науковців (Д.Й. Никифорчук, В.Д. Слободяник, В.С. Безрутенко), у подібних контрактах також можна було б передбачити ймовірність повної передачі у власність зазначеного житла при бездоганній службі протягом, скажімо, 15 років.

На рівні загальної та індивідуальної профілактики:

- розробка спеціальних програм навчання та підвищення кваліфікації працівників БНОН МВС України із питань запобігання та протидії корупції у професійній та службовій діяльності;

- запровадження постійної практики радіо та телевізійних виступів (звітів) керівників територіальних органів та підрозділів ОВС перед населенням з оприлюдненням стану роботи щодо протидії корупції;
- розроблення відповідних форм контрактів щодо роботи в підрозділах БНОН МВС України, у тому числі щодо положень про неприпустимість будь-яких видів корупційних діянь, наслідком яких має бути беззаперечне звільнення без права на поновлення в органах внутрішніх справ;
- запровадження практики оперативного інформування особового складу щодо всіх виявлених фактів корупції серед працівників БНОН МВС України;
- створення в підрозділах БНОН МВС України атмосфери осуду й неприйняття провин корупційного характеру.

Запропоновані заходи поряд із позитивних досвідом роботи підрозділів БНОН МВС України в Луганській області, на наше переконання, можуть сприяти покращенню стану реалізації загальнодержавної політики щодо попередження й протидії корупційних дій серед працівників підрозділів БНОН МВС України. Комплексне й паралельне проведення означених заходів на державному й відомчому рівнях матиме своїм наслідком формування позитивного іміджу працівників міліції в цілому й працівників БНОН зокрема, удосконалення якісних критеріїв підготовки працівників підрозділів БНОН МВС України, створення необхідних умов для нейтралізації ризиків корупційних проявів, конкретизацію форм і методів виявлення та фіксації вчинених корупційних дій тощо.

Стаття надійшла до редколегії 09.02.2010 р.

УДК 351.746:343.37(477)

І.В. Краснобрижій

**ПІДРОЗДІЛИ ДСБЕЗ МВС УКРАЇНИ
ЯК СУБ'ЄКТ ВЗАЄМОДІЇ В БОРОТБІ
З ЕКОНОМІЧНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ**

У статті на підставі аналізу юридичних джерел висвітлено проблемні питання взаємодії підрозділів ОВС щодо протидії економічній злочинності. Поряд із цим розкрито функції підрозділів по боротьбі з економічною злочинністю, ознаки взаємодії зазначених підрозділів з іншими підрозділами ОВС тощо.

Ключові слова: економічна злочинність, взаємодія, суб'єкт взаємодії, компетенція, функція, законність.

В статье на основе анализа юридических источников показаны проблемные вопросы взаимодействия подразделений ОВД в противодействии экономической преступности. Также раскрыты функции подразделений по